

TERÖRİZM, İSLAMOFOBİ VE NEFRET SUÇU İLİŞKİSİ

Talha ÖVET *

ÖZ

Bir suçun nefret saiki ile işlenmesi çok eskiye dayanmasına karşın; nefret suçunun tanımlanması ve nefret suçunun hukuk sistemine girmesi oldukça yenidir. Makalede nefret söylemi, nefret suçu ve islamofobi kavramları açıklanacak, ayrıca bazı sorulara cevaplar aranacak: Nefret suçları diğer suçlardan daha mı tehlikelidir? İnsanlar nefret suçlarını neden işlerler? Hangi tip insanlar işlerler? Nefret suçları ve terörizm birbirleriyle etkileşim halinde midir? Nefret suçu terörizmin öncüsü müdür yoksa terörist saldırılar gelecekteki nefret suçlarının tetikleyicisi midir? Özellikle 11 Eylül 2001 ve 7 Temmuz 2005 terör saldırılarından sonra Müslümanlara ve Araplara karşı nefret suçlarında artış olmuş mudur? Sorularına yanıt aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Nefret Söylemi, Nefret Suçu, İslamofobi, Terörizm.

THE RELATIONSHIP AMONG TERRORISM, ISLAMOPHOBIA AND HATE CRIME

ABSTRACT

Though the commitment of an offence with a bias/hate motive is very old; it is considerably new to define this act as a hate crime and to legislate it in law system. In this article, hate speech, hate crime and islamophobia will be explained. Moreover, some questions will be raised and answered. Are hate crimes more dangerous than other kinds of crimes? Why do people commit hate crimes? Which people commit hate crimes? Does hate crime serve as a precursor to terrorism or terrorist attacks serve as triggers for future hate crime offending? Is there any a sizable increase in anti-Arab and anti-Islamic hate crimes in the weeks following 9/11 and 7/7?

Keywords: Discrimination, Hates, Speech, Hate Crime, Islamophobia, Terrorism.

* Dr., Jandarma Okullar Komutanlığı, Beytepe/Ankara/Türkiye, akadem25@yahoo.com.

GİRİŞ

Kimliksel ve etnik ayrışmalarla beraber son dönemde ülkemizde ve dünyada yeni suç türleri ve söylemlerden bahsedilmeye başlanmıştır. Tarih olarak eskilere dayanmasına rağmen, özellikle son dönemde nefret içerikli ifadeler ve eylemler ulusal hukukta suç türü olarak düzenlenmiş; uluslararası hukuk alanında ise ifade özgürlüğünün sınırlandırılması sebebi olarak ele alınmıştır. Bazı ülkeler nefret suçlarını kanunlarında ayrıca düzenlerken; bazıları da, suçların nefret saikiyle işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlemektedir. Ülkelerin çoğunluğu ise nefret saikini ceza kanunlarında ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlemeyi tercih etmektedirler.

Nefret suçu, mağdurun ve mağdurla özdeşleşen grubun topluma kabul edilmedikleri mesajını yollar. Diğer suçlara kıyasla, terör suçları gibi nefret suçlarının çok daha geniş bir hedef kitesinin olması nedeniyle toplum üzerindeki etkisi daha ağırdır. Toplumdaki eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Terörizm nefret saikiyle işlenen bir suçtur. Terörizm, nefret ve aşırıcılık kültürünün bir sonucudur. Bu makalede, Türkiye’de az bilgi sahibi olunan nefret söylemi ve nefret suçu kavramları açıklanmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda, nefret suçları ve terörizm birbirleriyle etkileşim halinde midir? Nefret suçu terörizmin öncüsü müdür, yoksa terörist saldırılar gelecekteki nefret suçlarının tetikleyicisi midir? Özellikle 11 Eylül 2001 ve 7 Temmuz 2005 terör saldırılarından sonra Müslümanlara ve Araplara karşı nefret suçlarında ve İslamofobide artış olmuş mudur? sorularına yanıt aranacaktır.

Makalede, nefret suçu ve söylemi dışında islamofobi kavramı açıklanmaya çalışılacaktır. İslamofobi, 11 Eylül 2001’de ABD’deki ikiz kulelere yapılan terörist saldırılardan sonra gündeme gelmiş olsa da, aslında ötekine karşı hoşgörüsüzlüğün ve mevcut stereotiplerin tarihte her zaman mevcut olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada; “terör eylemleri ile nefret suçları arasında olumlu yönde bir neden sonuç ilişkisi vardır” tezi, örnek olay çalışması olarak seçilen 11 Eylül 2001 ve 7 Temmuz 2005 terör saldırıları incelenerek ortaya konulacaktır.

1. NEFRET SÖYLEMİ

a. Tanım ve Kapsam

Nefret söylemi sık kullanımına rağmen, terörizm gibi her devlet tarafından kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Bir çok devlet, “nefret söylemi”ne benzer ifadeleri yasaklayan kanunlar yapmış olsa da nefret söylemi tanımları küçük farklılıklar göstermektedir. Nefret söylemi kavramını tanımlamak, özellikle de hukuki olarak tanımlamak oldukça zordur. Uluslararası alanda tek tanım Avrupa Konseyi (AK) tarafından ortaya konulmuştur. ‘Nefret söylemi’nin ne olduğu konusunda AK Bakanlar Komitesi’nin bir tavsiye kararı mevcuttur (Recommendation No. R (97) 20, Adopted by the Committee of Ministers on 30 October 1997, at the 607th meeting of the Minister’s Deputies). Bu karara göre nefret söylemi “*ırksal nefret, yabancı düşmanlığı, Yahudi düşmanlığını veya saldırgan milliyetçiliğin ve yabancı düşmanlığının, ayrımcılığın ve azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara karşı düşmanlığın ifadesi olan hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret şekillerini, bu nefretin yayılmasını, teşvik edilmesini, desteklenmesini ya da haklı çıkarılmasını sağlayan her türlü düşünce açıklaması*” olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu tavsiye kararına AİHM’in kararlarında da atıf yapıldığı görülmektedir. Tavsiye kararında yer alan tanım daha çok ırk veya etnik kökene dayalı nefret ya da yabancı düşmanlığı veya antisemitizm merkezlidir. Tavsiye kararı tarihinin 1997 olması nedeniyle de olsa gerek, İslam karşıtlığına yer verilmediği görülmektedir.

Geçmiş dönemlere bakıldığında da aslında nefret söylemine yer verildiği, fakat bu konuda doğrudan bir tanımlama yapılmadığı görülmektedir. Nitekim Beccaria *“Vatandaşların güvenlik özgürlüklerine karşı yapılan saldırılar en ağır suçlardır. Toplumdaki kişilerin tasarlayarak adam öldürmesinin ve hırsızlıklarının yanısıra, seçkinlerin ve yargıçların işledikleri bu türden suçlar da aynı sınıfa girerler. Çünkü böyle bir durum, adalet ile sorumluluk düşüncelerini yıkarak ve bunların yerine en güçlü olanın haklı olduğu inancını geçirek yarattığı derin aykırılık ve etkiyle uyruklar ile vatandaşları sarsar.”* (Beccaria, 2010: 58) diyerek adını koymuş olmasa da bir bakıma nefret söyleminin ve nefret suçlarının etkisini ortaya koymuştur.

Nefret söylemine karşı ulusal ve uluslararası hukukta geliştirilen düzenlemelerden ilk kategori belli bir gruba hakaret etmeyi ve nefreti kışkırtmayı yasaklamakta; ikinci kategori bir kişinin ya da ulusun onuruna hakaret etmeyi; üçüncü kategori ise belirli bir tarihsel olayı reddini yasaklamaktadır.

İngiltere, Kanada, Fransa, Danimarka, Almanya, Yeni Zelanda gibi ülkeler yasalarında nefret söyleminin suç olarak düzenlemiş ülkelerdir (Waldron, 2012:1597). Kimi düşünürler nefret söyleminin nefret suçuna giden yolda ilk adım olduğu tezini savunurken (Boyle, 2010: 66), düşüncenin her türlü biçiminin ceza konusu olmasına karşı olduğunu belirtenler ise; söz konusu bir nefret suçu dahi olsa burada ceza konusu olacak olanın düşünce/niyet değil eylem olması gerektiğini, sözelimi nefret saikiyle işlenmiş olsa dahi yalnızca fiilin kendisinin ve doğurduğu sonucun suç konusu olması gerektiğini savunmaktadırlar (Çelik, 2013: 209).

AGİT, nefret suçu ve nefret söylemi arasında da bir ayrım yaparak ceza kanununa konu olacak bir suçun nefret saikiyle işlenip işlenmeksizin her

şekilde bir suç olduğunu belirtmiştir (Boyle, 2010: 66). Belirtildiği gibi, farklı kavramlar olmakla birlikte nefret söylemi ve nefret suçu arasında bir ilişki olduğu aşikardır.

Nefret yoğun bir düşmanlık duygusuna dayanır. Bu duygu, nefret edilen objeyi yok etmek ya da sınırlamak arzusundan kaynaklanır.

Nefret öğrenilen bir duygudur. İnsanlar nefret etme kapasitesi ile doğmazlar. Bunun ırksal, dinsel, ekonomik ve kültürel sebepleri olabilir. Nefret bir duygu olduğunda kontrol edilemez ve şiddetlidir. Bu duygu farklı özelliklerinden dolayı, nefret edilen gruba karşı kontrol edilemeyen fiziksel zarar verme isteğine yol açar (Ali, 2014).

Aklımıza şu soru gelebilir? İnsanlar, nefret duydukları ve sadece kendilerinden farklı diye başka bir gruba yaptıkları şiddet ve terör eylemlerini nasıl kendi vicdanlarında savunurlar? Alman sosyal-psikolog Eric Fromm'a göre; insanda iki çeşit nefret vardır. Biri, "mantıklı nefrettir" (rational hate). Bu nefret, insanın kendi yaşamına, özgürlüğüne ve fikirlerine karşı algıladığı tehdide karşı verdiği reaksiyondur. Bir nevi biyolojik olarak kendini koruma hareketidir. Tehdit yok edildiğinde ortadan kaybolur; yaşama karşı değildir, yaşamak içindir (Ali, 2014).

İkinci nefret ise, "mantıksız nefrettir" (irrational hate). Bu, spesifik bir tehdide karşı reaksiyondan daha çok, bazı insanlarda gelişen kişisel bir karakterdir. Diğerlerine karşı düşmanca davranmaya hazır olmaktır. Nefret duyulan insanlara zarar vermek, zalimlik yapmak bir tutku halini alır. Bu çeşit nefrete sahip olanlar saldırmak için hedef ararlar. Bir olayın olması için beklemezler, onu yaratırlar (Ali, 2014). Bu tip insanlar genellikle ırkçı çeteler ve terör örgütlerinin lider kademelerinde görülür. Dolayısıyla şiddet yanlısı aşırı eylem yapanlar genellikle "mantıksız nefret" grubuna girerler.

b. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Kararlarında Nefret Söylemi

AİHM tarafından nefret söyleminin net bir tanımı yapılmamış olsa da bu kavrama birçok kararında yer vermektedir. AİHM, kararlarının bazılarında yalnızca “hoşgörüsüzlüğe dayalı nefreti yayan, kışkırtan veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimi” olarak nefret söylemini ifade eder. AİHM, bazen ulusal mahkemeler tarafından kabul edilen tanımlamaları reddetmekte ya da tam tersine, ulusal mahkemelerin “nefret söylemi” olarak kabul etmediği bazı durumları dahi “nefret söylemi” olarak sınıflandırmaktadır (Weber, 2009: 3).

AİHM ve nefret söylemi ilişkisinde literatürde öne çıkan davalardan biri, Mahkemenin bugüne kadar nefret söylemi bağlamında ırkçı söyleme ilişkin olarak vermiş olduğu *Jersild/Danimarka* davasıdır. Dava, Danimarka’da yayınlanan bir yayında kendilerine “Greenjackets” adı verilen ırkçı bir grupta yapılan röportaj sonucu gerek grup konuşmacılarının gerekse röportajı yapan gazetecinin Danimarka Yüksek Mahkemesince cezaya mahkûm edilmesine ilişkin olarak gazetecinin, ifade özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesi ile AİHM’e başvurmasına ilişkindir. Danimarka Yüksek Mahkemesi taraf olunan uluslararası insan hakları sözleşmelerini de gözeterek cezaya karar vermiştir. Gazeteci ise bu ırkçı söyleme yardım sağladığı gerekçesiyle cezalandırılmıştır. AİHM öncelikle gazeteci ve ırkçı söylemlerde bulunan gençler arasında bir ayırım yapmış ve gazetecinin yaptığı belgeselin ırkçı propaganda yapmak amacıyla değil, toplumda endişe yaratan ve gençler arasında yaygın olan bir olguyu dile getirmek amacıyla yaptığı gerekçesi ile gazeteci hakkında verilen cezanın ifade özgürlüğünün ihlali olduğuna karar vermiştir.¹

2. NEFRET SUÇU

a. Kapsam ve Tanım

Nefret suçu eylemlerinin engellenmesinin ilk girişimi 1960'lı yıllarda ABD'de özellikle Yahudilere ve Siyahlara yönelik saldırıları engellemek amacıyla başlatılmış olup nefret suçu kavramı 1986 yılında New York'ta bir grup beyaz genç tarafından siyah bir kişiye yönelik ırkçı saldırının gazete sayfalarında yer alması ile yaygın olarak kullanılmaya başlandı (Ataman, 2012: 59).

İnsan haklarına yönelmiş bir saldırı niteliği taşıyan nefret suçları; uluslararası düzeyde kabul gören insan hakları sözleşmelerinin temel argümanlarından biri olan eşitlik ilkesinin açık bir ihlalidir.

Çok kültürlü toplumlarda vatandaşların bir arada hoşgörüyeye dayanan bir güven ortamında, özgürce yaşamaları her zaman mümkün olmamaktadır. Bazen, vatandaşların birlikte yaşamaları önündeki engeller de birer toplumsal sorun oluşturmaktadır. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması kadar, bireylerin toplumca varsayılan farklı özelliklerinin de hukuki güvence altına alınması önemlidir. Çok kültürlü toplumların bir arada yaşamaları önündeki en önemli engellerden biri, nefret suçlarıdır. Nefret suçları, önyargının şiddet manifestosudur (Ataman ve Cengiz, 2009:12).

Bir kişiye veya gruba karşı; ırk, etnik/milli köken, din, cinsiyet, cinsel tercih, fiziki engellilik, yaş gibi özelliklerden dolayı duyulan önyargı yüzünden kişilerin maddi veya manevi varlıklarına karşı işlenen suçlara "nefret suçu" adı verilmektedir (Güler, 2010: 262).

AGİT ise nefret suçunu şöyle tanımlamaktadır: *"Mağdurun, mülkün ya da suçun hedefinin, gerçek veya ırk, etnik köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engellilik, cinsel yönelim veya diğer benzer özellikler*

taşıyan bir grupta gerçek ya da öyle algılanan bağı, aidiyeti, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği, kişilere veya mala karşı işlenen her türlü suçtur” (OSCE - ODIHR, 2005: 12). AGİT’in tanımını özetlersek ırk, etnik köken, dil, renk, cinsiyet, yaş, fiziksel ya da zihinsel engellik gibi mağdurun veya mağdurların sahip olduğu **temel ve değiştirilemez nitelikteki belirli özellikleri** sebebiyle işlenen suçlar nefret suçunu oluşturmaktadır.

Dolayısıyla tanımlamalardan yola çıkarsak; bir nefret suçunun oluşması için, ceza kanununa göre işlenmiş olan bir suçun olması ve failin, bu suçu bir önyargı/nefret saikiyle (bias motive) gerçekleştirmiş olması gerekir. Önyargı saikini çıkarsanız bile ortada ceza kanunlarına göre bir suç mevcut olacaktır.

Nefret suçları mallara ya da kişilere karşı işlenebilen bir suçtur. Failin mağduru seçmesindeki sebep mağdurun ırk, ulus ya da etnik orijin, dil, renk, din, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, fiziksel ya da zihinsel engellilik gibi özellikleri taşımasıdır. Bu suçlarda failin mağdurdan **kişisel olarak** nefret etmesi aranmamaktadır. Önemli olan mağdurun ortak özellik taşıdığı gruptur. Failin amacı, mağdura karşı suç işleyerek mensup olduğu gruba da bir gözdağı vermek ve toplumda istenmediklerine dair mesaj yollamaktır.

“Nefret Suçu” gerçekte nefretten ziyade, önyargı ile ilgilidir. Nefret suçlarını diğer suçlardan ayıran en önemli özellik suçun **önyargılı bir motivasyonla** işlenmiş olmasıdır (Jacobs, J. B. ve Potter, 1998: 11). Örneğin, önyargı veya nefretle bir kimseye karşı hakaret suçu işlenebilir. Hakaret, ceza kanunlarında düzenlenmiş bir suçtur. Suçun diğer unsuru olan önyargılı motivasyon ile hakaret suçunun işlenmesi halinde, hakaret suçu aynı zamanda bir nefret suçu olur.

Önyargı ne demektir? “Önyargı” kavramı, bir gruba ve o gruba mensup kişiye yönelik gerekçesiz ve makul olmayan olumsuz tutum olarak

tanımlanmaktadır. Daha geniş anlamıyla bir kişiye ve/veya gruba karşı sahip oldukları özellikler veya ait oldukları yapılar dolayısıyla hissedilen ve/veya ifade edilen, yanıltıcı bir genelleme üzerine kurulu negatif tutum, davranış ve duygular olarak tanımlanabilir. Önyargı; duygu, davranış ve inançların birleşiminden oluşan “tutum” olarak formüle edilmektedir. Belli bir gruba ve bu gruba mensup kişiye yönelik sahip olunan olumsuz duygu durumu “önyargı”, bilişsel durumu “kalıp yargı” ve davranışsal durumu “ayrımcılık” olarak kavramsallaştırılmaktadır (Fiske, 2002: 124). Sürecin işleyişine bakıldığında, zaman içinde kalıplaşmaya başlayan bu önyargı beraberinde, kendisi gibi olmayanı kabullenme yetisinin zayıflaması ve hatta yok olması sonucu oluşan “ötekileştirme” sürecini ortaya çıkarmaktadır. Kişilerin tolerans eşiklerinin düştüğü ve kendisi gibi olmayana tahammülsüzlüklerinin baş gösterdiği görülür.

Fail, mağduru mağdurun belirli bir gruba ait olması ya da o gruba ait olduğu algısı sebebiyle hedef almaktadır. Aynı şekilde şayet suç oluşturan fiil bir mala yönelik gerçekleşmişse, söz konusu mal, söz konusu grup ile olan bağlantısı sebebiyle seçilmiştir.

Nefret saiki ile önyargı saikini iyi ayırt etmek gerekmektedir. Nefret her suçta olabilir. Örneğin, bir adam başka bir adamı nefret ettiği için kasten yaralama suçunu işleyebilir. Ama bu suçun nefret suçu olması için yeterli değildir. Çünkü, önemli olan mağdurun birtakım ayırt edici özellikleri sebebiyle hedef alınmasıdır. Eğer mağdur bu ayırt edici özellikleri nedeniyle seçilmediyse nefret suçu oluşmayacaktır. Dolayısıyla her “nefret” nefret suçlarında aranan bir unsur değildir. Burada aslında nefretin önyargıdan kaynaklanması gerekmektedir. Önyargı daha geniş anlamlıdır. Kişiyi ait olduğu karakteristik özelliklerinden dolayı seçmek anlamında kullanılmalıdır.

Nefret söylemi ile nefret suçunu şu formülle ayırabiliriz:

Nefret Suçu: Ceza kanununa göre bir suç + Önyargı/Nefret

Nefret Söylemi: Önyargı/Nefret = Ceza kanunlarında bir suç olarak düzenlenmiş olabilir ya da olmayabilir.

Peki nefret suçunun ayrımcılıktan farkı nedir? Hem ayrımcılıkta hem de nefret suçunda önyargılı davranma saiki vardır. Ama bu saiki suçun içinden çıkardığınız zaman geriye ayrımcılık suçu kalmaz. Ama nefret suçunda ise, önyargı/nefret saikini çektiğin zaman halen ceza kanuna göre başka bir suç daha vardır. Örneğin, sırf engelli olmasından ötürü birine hizmet etmeyi reddetmek ayrımcılık suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Ama bir kişiye engelli olduğu için değil de normal olarak hizmet vermeyi reddetmek ayrımcılık suçunu oluşturmayacaktır.

Nefret suçları, aşağıda belirtilen ayırt edici vasıfları dolayısıyla diğer suçlardan ayrı değerlendirilmelidirler (Flanagan ve O'Brien: 2):

- Nefret suçları genellikle zalimce ve aşağılayıcı bir biçimde işlenir.
- Kurbanlar çoğunlukla korkunç bir travmaya uğrar.
- Kurbanların kendileri ve aileleri hayal kırıklığına uğramış ve güçsüz hisseder.
- Mağdurun ait olduğu grubun diğer üyeleri de kendilerini mağdur edilmiş, haksızlığa uğramış ve savunmasız hissederler.
- Nefret suçları misilleme eylemlerini tırmandırabilir.
- Nefret suçları, bütün toplumda huzursuzluk ve tedirginlik yaratır, kamu düzenini bozar.

b. Nefret Suçu Mağdurları Kimlerdir?

Nefret suçu mağdurlarının kimler olduğunu bilmek özellikle kolluk görevlileri ve C. Savcılarını için çok önemlidir. Nefret suçu mağdurları genellikle kimlerdir?

• *Dini Gruplar:* Anti-semitizm, İslamofobi, farklı mezhebe ait kişiler, Atesitler gibi gruplar.

- *Yabancılar:* Ülkelerdeki göçmenler, sığınmacılar gibi.
- *Kadınlar*
- *Eşcinseller (Homofobi)*
- *Etnik azınlıklar*
- *Yaşlılar*
- *Engelliler.*

Yukarıdaki mağdur listesi artırılabilir, ya da ülkeden ülkeye değişebilir. Nefret suçu mağdurlarının belirlenmesinde, o ülkenin tarihi, sosyal ve kültürel yapısı önemlidir. Tabii kolluk kuvvetleri, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları gibi kurumlar tuttuğu raporlar ve datalarla bu mağdurları kolayca belirleyebilirler.

Yapılan çalışmalar nefret suçlarının yoğunlukla sokak, alışveriş merkezleri, okul gibi kamusal alanlarda meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Suçun meydana geldiği olay yerine dair bu belirgin özelliğin, nefret suçunun ortaya çıkma nedeni olarak belirtilen, mağdurun üzerinden dahil olduğu gruba mesaj verme durumunu ispatlar nitelikte olduğu vurgulanmaktadır (Herek, Cogan ve Gillis, 2002: 321).

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada, nefret suçlarına maruz kalınan mekanlar konusunda ortaya çıkan dikkate değer bulgulardan biri de işyerinde önyargı temelli suçlara maruz kalma konusunda en çok

kadınların bildirimde buldukları sonucudur. Buradaki kayda değer bir husus ise, bu mağduriyeti bildiren kadınların polis, ordu gibi tarihsel açıdan erkekler üzerine kurulu kurumlarda çalışıyor olmalarının olduğu belirtilmektedir (Herek vd., 2002: 322).

Peki, nefret suçlarını işleyenler genelde hangi tür suçları işliyorlar? AGİT'e ülkelerin verdiği raporlara bakarsak genelde işlenen suç türleri şunlardır: cinayet, fiziksel şiddet, mala karşı suçlar, mezarlıklara verilen zararlar, vandalizm, tehdit, işyerlerine verilen zararlar (Annual Report for 2011, 2012: 19).

c. Nefret Suçlarında Fail

Suç eylemine iştirak eden failerin niceliği konusunda, hem kişiye yönelik hem de mülke yönelik suçlarda suçun ***birden fazla fail tarafından*** (toplu veya grup şeklinde) işlenme oranının, önyargı temelli suçlarda önyargı temelli olmayan suçlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Franklin, 2000 342). Nefret suçlarına iştirak eden failerin bireysel hareket etmekten ziyade özellikle gruplar şeklinde suç eylemini gerçekleştirdikleri bildirilmektedir (Messner, 2004: 585). Bu anlamda terör suçlarını işleyenlerle ortak özellikler göstermektedir.

Nefret suçu faillerinin özellikleri açısından bildirilen en önemli faktörlerden biri de nefret suçlarını gerçekleştiren kişilerin neredeyse çoğunluğunun erkek olduğu bilgisidir (Messner, 2004: 585). Yine Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışma doğrultusunda nefret suçuna maruz kalan erkek mağdurların % 99'nun, kadın mağdurların ise % 90'nın faillerinin erkek olarak bildirdikleri bulgulanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin erkek için biçtiği roller çerçevesinde erkeklerin şiddet kullanma konusunda kadınlara oranla çok daha etkin olduğu yönündeki tartışma söz konusu çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Herek vd., 2002: 324).

Mağdurun fail ile olan ilişkisi de önyargı temelli suçlar ile önyargı temelli olmayan suçlar arasında ortaya çıkan belirgin farklardan biri olarak belirtilmektedir (Messner, 2004: 585). Nefret suçuna maruz kalan mağdurların % 70'i tanımadığı şahıslar tarafından suça maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Herek vd., 2002: 324).

Anderson, Dyson ve Brooks tarafından yapılan bir başka çalışmada ise nefret suçları faillerinin motivasyonları ve bu motivasyonları oluşturan sosyal bağlamları anlamak için üç temel varsayım öne sürülmektedir. Öne sürülen varsayımları şu şekilde sıralamak mümkündür (Anderson, Dyson ve Brooks, 2002: 140):

- **Sosyal Öğrenme Modeli:** Bu modele göre kişinin herhangi bir davranışı öğrenmesinde içinde bulunduğu sosyal çevrenin önemli bir etkisi vardır. Buna göre, nefret içten gelen bir davranış olmaktan öte öğrenilen bir davranıştır. Kişi, gerek aile gerekse diğer kişilerle kurduğu ilişkiler içerisinde davranış kalıplarını öğrenir ve çevresi tarafından bu davranışların devamını sağlayacak geri beslemeler aldığı müddetçe davranışı yerleşik hale gelir. Özellikle suç davranışı için sosyal öğrenme modelinin etkin bir role sahip olduğu öne sürülmektedir.

- **Kültürel Etkileşim Modeli:** Kişinin kendini ait hissettiği grup/topluluk içindeki davranış biçiminin kişinin bireysel davranışlarını etkilediğini söylemek mümkündür. Grup içindeki iletişim ve etkileşim esnasında kişi içinde bulunduğu grubun/topluluğun dinamikleri üzerinden hem kendisini hem de diğerlerini nasıl tanımlayacağını öğrenmektedir. Nefret suçlarının bir nevi gruplar arası ilişki biçimi olarak da varsayılabileceği göz önüne alındığında, kişinin dahil olduğu grubun/topluluğun içerisinde baskı ve şiddet davranışı kabul gören davranışlar olarak kodlanıyorsa kişinin de grup içindeki kültüre

uygun biçimde benzer davranış kalıpları sergilemeye devam edeceği söylenebilir.

- **Günah Keçisi Teorisi:** Yukarıda bahsedilen birbirine yakın iki teorinin aksine günah keçisi teorisi durumu ekonomik temelli ele alarak sosyo-yapısal bir açıklama sunmaktadır. Buna göre, ekonomik koşullardaki gerginleşmenin suç vakalarının fakat özellikle de nefret suçu vakalarının (farklı ırk ve etnik kökenden insanların arasındaki suç eylemleri) artışında etkili olduğu öne sürülmektedir. Ekonomik olarak sıkıntı yaşanan dönemlerde azınlık grupların “günah keçisi” olarak diğer kişilerin yaşadıkları sıkıntıların nedeni olarak algılandıkları söylenmektedir. Buna göre, iş olanaklarının azalması sonucu ortaya çıkan rekabet ortamının özellikle azınlıklara yönelik şiddet davranışlarını arttırdığı belirtilmektedir.

3. İSLAMOFOBİ

İslamofobi kavramı 1990'lı yıllarda kullanılmaya başlanmış olsa da 11 Eylül 2001 tarihinden sonra popülerlik kazanmıştır. İslamofobi, İslam ve Müslüman korkusu anlamına gelmekle birlikte, İslam ile yabancı karşıtlığı ve düşmanlığını da içermektedir. Kavram ayrıca İslam'a karşı kin, nefret ve düşmanlık besleme anlamına gelen Müslümanlardan akıl dışı bir korku ve nefret olarak ortaya çıkmış yeni bir fenomendir.

11 Eylül saldırısıyla Amerika ve Avrupa'da yükselmeye başlayan İslamofobi, El-Kaide terör örgütünün üstlendiği 15 ve 20 Kasım 2003 İstanbul, 11 Mart 2004 Madrid, 7 Temmuz 2005 Londra ve 13 Kasım 2015 Paris saldırılarıyla Avrupa'da Müslümanlara ve İslam dinine karşı gelişen düşmanlığı ve dışlama duygusunu arttırmıştır. Terörist saldırılar, eski önyargıları pekiştirmiş ve İslam karşıtlığı daha da artmıştır. Müslümanlar, Batı'nın yeni “ötekileri” olarak, “içerdeki tehdit ve düşman” olarak algılanır olmuş ve çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır. Batı'da, Müslüman imajı bu

saldırılarından olumsuz etkilenmekte ve İslam'a karşı korkular ve paranoyalar artarken, Müslümanlara karşı tutumlar giderek sertleşmektedir.

Bir kavram olarak islamofobi; en basit tanımıyla İslam korkusu, İslam'dan ve Müslümanlardan korkma, çekinme içgüdüsünü ifade etmektedir. İslamofobi de diğer fobiler gibi korkulan varlık olarak İslam'ın anlaşılmasına ve korkunun mantıksızlığının farkına varılamamasına dayanmaktadır. Kısaca İslamofobi İslam ve Müslümanlara ilişkin yaygın korkuya verilen isimdir (Canatan, 2007: 26).

İslamofobi'nin tanımını yapan AB Temel Haklar Ajansı'na göre İslamofobi: (Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia, 2003)

"(...) 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen olaylar sonrasında terör ile mücadele kapsamında, aralarında Arapların, Musevilerin, Müslümanların, bazı mülteci grupların göçmenlerin ve sığınmacıların ve kimi azınlıkların da bulunduğu gruplara bağlı kişi veya kişiler, eğitim, istihdam, barınma, hizmetler ile kamu alanlarına erişim, toplumsal katılım ve hareket serbestliği gibi bazı alanlarda ırkçı ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Bu çerçevede İslamofobi, İslam dinine mensup olan bireylerin maruz kaldıkları ayrımcı muameleye verilen genel isimdir."

Avrupa'da ve ABD'de yaşayan Müslümanlar terörle mücadele adına günah keçisi haline gelmiştir. 11 Eylül sonrasında yayılan İslam karşıtlığı, Müslüman karşıtlığını arttırmış, bunun sonucunda çok sayıda saldırı meydana gelmiştir (Bilgen, 2010: 1957). 11 Eylül, 7 Temmuz ve diğer terörist saldırılar ya Amerika ya Avrupa'da terörist şüphelilerinin yakalanmasından sonra Kuran'ın yasaklanması çağrıları, fişleme, camilerin kapatılması, Müslüman yurttaşların ülkelerden çıkarılması ya da Müslüman ülkelerden göçlerin engellenmesi gibi İslamofobik söylem ve ajandalarda çok sayıda artışlar yaşanmıştır. Sağcı

ulusal partilerin liderleri, göçmenlik karşıtı siyasi partiler, siyaset ve medya yorumcuları, katı Hıristiyan ve Siyonist dini liderler düzenli olarak sadece aşırı Müslümanları değil genel olarak İslam'ı ve Müslümanları hedef alarak nefret söylemini dışa vurmuşlardır ve böylece İslam ve Müslümanları terörizm ile ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Sonuç olarak İslamofobide yükselme, Müslümanlar aleyhine yaygın bir şüphe ve Müslümanların, ırkları ve dinleri nedeni ile maruz kaldıkları ayrımcılıklar ortaya çıkarken, bütün bunlar nefret suçları ve diğer şiddet olaylarına neden olmuştur (Lambert- Githens-Mazer, 2010: 27).

4. ARAPLAR VE MÜSLÜMANLAR HAKKINDAKİ ÖNYARGILAR

Birçok Amerikalı ve Avrupalı, Araplar ile Müslümanlar arasındaki farkı bilmezler. Arapların hepsi Müslüman olmadığı gibi her Müslüman da Arap değildir. Bugün yaklaşık olarak Arapça konuşan ülkelerde 15 milyon civarında Hıristiyan yaşamaktadır (Stewart, 2008: 2). ABD'de yaşayan Arapların çoğu Müslüman değil Hıristiyan'dır. 2001 yılında Zagby'nin yaptığı araştırmada ABD'deki Arapların %42'si Katolik, %23'ü Ortodoks, %12'si Protestan ve sadece %23'ü Müslüman'dır. Yani ABD'deki Arapların %77'si Müslüman değildir. Dünyada yaşayan Müslümanların da yaklaşık %12'si Arap'tır (Rachel, 2005: 9). Sylvia Nassar-McMillian'a göre: "Araplarla Müslümanların karıştırılmasının en büyük sebebi Müslümanların peygamberi Hz. Muhammed'in Arap kökenli olmasıdır ve Arap kültürü ile Müslüman kültürünün birbirine çok yakın olmasındandır" (McMillan, 2003:4).

Araplarla Müslümanların özdeşleşmesi ve terörist olarak görülmesi önyargısı aslında yeni bir olgu değildir. 11 Eylül'den önce de Araplara karşı önyargı mevcuttu (Engle, 2004: 75). Engle'a göre bu yargı daha çok Oklahama'daki 1995 yılında federal binanın Orta Doğulu olduğu zannedilen kişiler tarafından bombalanmasından dolayıdır (Engle, 2004: 75). Ama daha

sonra yapılan soruşturmada bombalamayı yapanın Timothy McVeigh isimli Amerikalı olduğu ortaya çıkmıştır. 1995 yılında olan bu olaydan sonra aynı yıl ABD’de yaşayan Müslüman-Amerikalılara karşı 200 nefret suçu olayı meydana gelmiştir (Abel, 2005: 48).

11 Eylül’den sonra Amerikalılarda Müslümanlara terörist olarak bakmak daha belirgin hale geldi. Amerikalı gazeteci Daniel Pearl’in teröristler tarafından kafasından vurulması, bu olayın videosunun çıkması ve bazı “Müslüman” teröristlerin intihar bomba eylemleri bunu daha da belirginleştirdi.

11 Eylül saldırısından iki gün sonra yükselen Arap ve Müslüman karşıtı düşmanlıktan dolayı Amerika’da ve Avustralya’da yaşayan Arap ve Müslüman toplumu saldırılara uğramıştır. ABD’de onlarca saldırının meydana geldiği rapor edilmiş, Amerikan vatandaşı olan Arap ve Müslümanların bir baskı altında olduğu bildirilmiştir. ABD’nin birçok yerinde meydana gelen saldırılarda cami, mescit gibi ibadet yerlerine, Araplara ait işyerlerine saldırılar olmuş, başı kapalı kadınlar, sakallı erkekler, ten rengi Araplara benzeyenler sözlü ve fiziki saldırılara maruz kalmıştır (Stuart, 2001). 11 Eylül saldırılarından iki gün sonra, ABD’nin Arizona eyaletinde gaz istasyonu işleten Balbir Singh Sodhi’nin öldürülmesi nefret suçlarının ne kadar tehlikeli bir potansiyel bünyesinde barındığını tüm dünyanın gözleri önüne sermiştir. Sodhi, sadece kafasına sarık sardığı için öldürülmüştür. Usame Bin Ladin’in bir taraftarı olduğuna ve sırf bu yüzden öldürülmesi gerektiğine inanmışlardır. Oysa, Balbir Singh Sodhi, bir Sih’tir (Ensaroğlu, Çetin ve Yıldırım, 2011: 13).

11 Eylül’den sonra CNN’in yaptığı kamuoyu araştırmasına göre ABD’lilerin büyük çoğunluğu Ortadoğulu Amerikalıların ırksal profillemesinin yapılmasını desteklediği, %49’unun ise Arap-Amerikalılara farklı bir kimlik kartı verilmesini destekledikleri ortaya çıkmıştır (Sharon, 2003:4). Doğu Asyalılar; Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Sri Lanka, Nepal gibi ülkelere ait insanlar deri renkleri ve

siyah saçlarından dolayı Arap ve Müslüman zannedilmektedir ve birçok nefret suçuna maruz kalmaktadırlar (Han, 2006:1).

11 Eylül'den sonra Başkan George W.Bush Washington İslam Merkezini ziyaret etmiş ve şu konuşmayı yapmıştır: “Terörizm İslam’ın gerçek yüzü değildir. İslam barış demektir. Bu teröristler barışı temsil etmezler. Onlar savaşı ve şeytanı temsil ederler.” Bush, 19 Eylül 2001’de dünyanın en büyük Müslüman ülkesi olan Endonezya Devlet Başkanı’na “Sayın Başkan belirtmek isterim ki terörizme karşı başlattığımız savaş ne Müslümanlara ne de Araplara karşı değildir. Bu savaş masumları hedef alan şeytanlara karşıdır” demiştir. Yine Başkan Bush Kaliforniya’da yaptığı bir konuşmada: “Amerika bağnazlığı reddeder. Biz Araplara, Müslümanlara karşı nefret suçlarını reddediyoruz. Amerika her inanişe; Hıristiyan, Müslüman, Yahudi, Sih, Hindu ve diğerlerine saygı duyar. ABD’de her inanış korunur, çünkü biz bir ülkeyiz. Biz bir ülke olduğumuz için her göçmen eşit derecede Amerikalıdır. Irk ve renk bizi bölemez” demiştir (Lee, 2008: 9).

5. NEFRET SUÇLARI VE TERÖR SALDIRILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bir birey nefret suçu işlemeye karar verdiğinde, yapacağı eylemin faydalı olacağını düşündüğü için yapmaktadır. Gordon ve Arian’ın (2001) yaptıkları çalışmada “eğer bir kişi tehdit altında olduğunu hissederse, karar alma süreci mantıktan çok duyguyla hareket eder. Öfke ve kızgınlık mantıksal karar alınmasını etkiler” demektedir (Gordon ve Arison, 2001: 97).

Diğer şiddet suçlarının aksine, nefret suçları bireyden çok gruplar tarafından işlenmeye yatkındır (Craig, 2002). Terör saldırıları davranışlarda keskin değişikliklere yol açar. Bu değişiklikler mantıksız, akıl dışı karşılıklar şeklinde oluşabilir (Viscui ve Zeckhouse, 2003).

Nefret suçları, daha geniş sosyal grupları terörize etme arzusuna yol açmaktadır (Green, McFalls ve Smith, 2001: 483). Bazı yazarlar, terörizm ile nefret suçunu “yakın kuzenler” olarak nitelendirmiştir. Çünkü ikisini ayırt etmenin çok zor olduğunu söylemektedirler. İkisi de hedeflerini ait olduğu grubun özelliklerinden dolayı seçmektedirler. Adi suçlardan farklı olarak, ikisinin de etkisi çok daha geniştir, ait olunan grup ve tüm toplum etkilenmektedir (Krueger ve Malečková, 2002: 28).

Peki, terörizm ile nefret suçu birbirinin benzeri midir? İkisini nasıl ayırt edebiliriz? Terörizm en basit tanımıyla, şiddet veya şiddet tehdidinin politik amaçlarla kullanılmasıdır. Terörizm insan yaşamına, devletin kurumlarına ve altyapısına zarar verir, topluma korku salma yoluyla daha geniş etkilere yol açar. Fakat terörist gruplar veya bir şahıs bir grubu, engelliğinden, cinsiyetinden, ırkından, inancından, cinsel yöneliminden gibi etkenlerle hedef alırsa bu nefret suçu olarak nitelendirilir. Terörizmin amacı siyasi mesaj göndermektir. Fakat nefret suçunda amaç siyasi mesajdan ötürü yukarıda sayılan özelliklerinden dolayı o gruba mesaj göndermektir. Örneğin İngiltere’de 1999 yılında Soho’daki² bombanın hedefi gay, lezbiyen, transseksüel (LGBT) gruptu. Cinsel yönelimlerinden dolayı bombanın hedefi olmuşlardı. Bu bombalama olayı nefret suçu sınıfına girmektedir. Çünkü LGBT grubuna artık toplumda istenmedikleri mesajı verilmek istenmiştir. Amaç siyasi değildir. İngiltere’de bu olayı nefret suçu olarak soruşturmuştur. Fakat, IRA (Irish Republican Army)’nın 1996 yılında Arndale alışveriş merkezini bombalaması³ ise bir terör eylemidir. Çünkü burada spesifik bir grup hedef seçilmemiştir ve amaç siyasidir. Yani terör eylemi ile nefret suçunu ayırt etmek için arkasındaki motivasyona ve amaca bakmak gerekir. Fakat suçlu özellikleri, yaptıkları eylemler açısından nefret suçları ile terör suçlarının örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Nefret suçları ile terörizm ilişkisi üzerine yabancı araştırmacıların yaptıkları birçok çalışma bulunmaktadır. Hanes ve Machin (2013) alışmasında, “7 Temmuz 2005 Londra saldırısı ve 11 Eylül 2001 ABD’deki terör saldırılarından sonra nefret suçlarını “ırksal” olarak motive eden ne oldu?” sorusuna cevap aramıştır. Yine Disha, Coverish ve King’in (2011) 11 Eylül 2001 öncesi ve sonrası ABD’de nefret suçlarında artış olup olmadığı konusunda yapmış oldukları bir araştırma bulunmaktadır. Başka bir araştırmada, King ve Asal’ın (2012) terörizm ve nefret suçları arasındaki sebep ilişkisini araştırmışlardır.

Hanes ve Machin (2013) alışmasında, hem 7 Temmuz hem de 11 Eylül terör saldırılarından sonra İngiltere’deki Müslüman nüfusa karşı nefret suçlarında %25-30 arasında bir artış olduğunu ortaya koymuştur.

ABD’de 11 Eylül terör saldırılarından sonra Müslümanlara ve Araplara karşı nefret suçlarında artış olduğu aşıkardır. Aynı zamanda Müslüman zannedilen Sih’lerin de bundan etkilendiği görülmektedir (Sheriden ve Gillet, 2005). FBI istatistiklerine göre, ABD’de 1997-2001 arasında yıllık ortalama 20-30 nefret olayı olduğu; 2001 yılında ise 481 olay olduğu görülmektedir. Özellikle 11 Eylül’den sonraki ilk 3 ay içinde Müslümanlara karşı işlenen nefret suçları tırmanışa geçmiştir. Sonra tekrar düşüşe geçtiği gözlemlenmiştir (Hanes ve Machin, 2013: 2). Özellikle terör olaylarından sonraki ilk iki ayda nefret suçlarında kat ve kat artış olmaktadır.

Amerikan-Arap Ayrımcılığına Karşı Komitesi (American-Arap anti-Discrimination Committee) ise 11 Eylül’den sonra 9 hafta boyunca ABD’deki Müslümanlara karşı 700 saldırı olduğunu rapor etmiştir (Ibish ve Stewart, 2003: 15). Yapılan araştırmalarda, 11 Eylül’den sonra sadece ABD’de değil İngiltere ve Avustralya’daki Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarında da gözle görülür bir artış olduğu ortaya çıkmıştır (Sheridan ve Gillet, 2005).

Yapılan başka araştırmada nefret suçları işleyenlerle mülakat yapılmış ve çoğunluğu “nefret suçları kurbanlarını terörist olarak gördükleri için bu suçı işlediklerini” söylemişlerdir (Swahn, Mahendra ve Pauluzzi, 2003: 188).

İngiltere’de yapılan araştırmada 11 Eylül’den sonra Asyalılara ve Araplara karşı nefret suçlarında %28’lik bir artış olduğu ve bu araştırmada suçların ilk 3 ayda yoğunlaştığı görülmüştür. Yine aynı araştırmada 7 Temmuz saldırısından sonra Asyalılara ve Araplara karşı ilk 1 ay içerisinde nefret suçlarında %27’lik bir artış olmuştur (Hanes ve Machin, 2013: 17,20).

11 Eylül’den sonra, ABD’deki Arap-Müslümanlar, Doğu-Asyalı Amerikalılar, Müslüman Amerikalılar ve Sih-Amerikalılar nefret suçlarının hedefi haline gelmişlerdir (June, 2006: 1). Bu nefret suçlarını işleyenler “11 Eylül’e misilleme olarak vatanseverce cevap verdiklerini, bu eylemleri terörle savaş adına yaptıklarını” söylemişlerdir (Muneer, 2004: 3).

11 Eylül’den hemen sonra, çok sayıda Arap ve Müslümanlar Arap ve Müslüman oldukları için saldırıya uğradılar, bazıları ise öldürüldü. Saldırıya uğrayanlar 11 Eylül ile bağlantısı oldukları veya sorumlu oldukları **algısı yüzünden** suça maruz kaldılar (Lee, 2008: 3). 11 Eylül’den 5 gün sonra 15 Eylül 2001’de Balbir Singh Sadhi isimli vatandaş vuruldu. Şahıs türban takan bir Sih idi. Türban taktığı için Müslüman zannedilerek vurulmuştu (Kiefer ve Walsh, 2006: 1). Daidhi’yi vuran şahıs daha sonra Lübnanlı bir Amerikalı ve bir Afganlıyı da vurdu. 2 saat sonra polis yakaladığında “...yolun sonuna kadar Amerika’yı temsil ettim...” diye bağırdı (Mike, 2001: 26).

11 Eylül saldırılarını izleyen ilk dokuz hafta içerisinde Amerikalı Araplara ya da Arap olarak algılanan şahıslara karşı 700 şiddet vakasının %66’sı fiziksel ya da psikolojik saldırılarla ilişkilidir. Vandalizm ve kundaklama %27, nefret içeren e-posta, tehdit ve bomba tehdidi % 22, fiziksel saldırı ve yaralama %16, nefret suçu olarak soruşturulan cinayet %1’dir. Fiziksel saldırıların pek çoğu

11-18 Eylül 2001 arasında meydana gelmiştir (Ibish H. ve Stewart, 2002: 47). 1995 yılından beri nefret suçlarına ilişkin istatistikleri toplayan FBI'a göre, Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarında 2010 yılında 2009 yılına göre %50 artış gözlenmiştir. 2010 yılındaki istatistiklere göre bu, 2001 yılındaki 11 Eylül saldırılarından bu yana Müslümanlara karşı işlenen suçlardaki en yüksek orandır. 2010 yılındaki istatistiklere göre, 1552 nefret suçu mağdurunun %12.7'si İslam karşıtı önyargı kurbanıdır (Latest Hate Crime Statistics Report Released, 2010). Yine FBI'ın kayıtlarına göre, kolluk kuvvetleri tarafından rapor edilen suçların 1409'u dini önyargı temelli nefret suçudur. Bunlardan % 65.4'lük kısmını oluşturan Anti Semitizmi, ikinci sırada %13.2 ile İslam karşıtı suçlar izlemektedir (Chakraborti ve Garland, 2009: 44). Fakat, 11 Eylül olaylarının Müslümanların maruz kaldığı bu eylemlerde artışa sebep olduğu açıkça görülmektedir. FBI 18 Eylül 2001 tarihinden itibaren terör saldırıları ile ilişkili nefret suçları dosyalarının sayısının 40 olduğunu, bu sayının 3 Ekim'de 90'a çıktığını, 11 Ekimde ise sayının 145'i bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Amerikan-Arap Anti-Ayrımcılık Komitesi de bu sayının 1100'ü aştığını açıklamıştır (Chakraborti ve Garland, 2009, s. 45).

11 Eylül saldırılarından sonra ABD devleti Arap, Müslüman ve Doğu Asyalı kişileri gözaltına almaya başladı Saldırıdan 2 ay sonra toplam 1200 kişi gözaltına alınmıştı Birçoğu terörist suçlamasıyla değil, küçük göçmen ihlalleri sonucu gözaltında tutuldu. Gözaltındakilere vahşi birer hayvan gibi davranıldığı ve fiziki ve sözlü saldırılara maruz kaldıkları iddia edildi. Gözaltına alınanlardan bazıları gözaltındayken kendilerine "Bin Ladin" diye hitap edildiklerini, "burada öleceksiniz", "buradan asla çıkamayacaksınız" gibi nefret ifadeleri sarfedildiğini söylediler (Arkam ve Johnson; 2002: 93-95). Görüldüğü gibi terör eylemlerinden sonra sadece nefret suçlarında değil, nefret söylemlerinde de artış görülmektedir. Hatta nefret söylemlerinin kamu görevlilerince de kullanıldığına şahit olunmaktadır.

Araplara ve Müslümanlara önyargılar halen devam etmektedir. ABD'nin Teksas Eyaleti'nin Irving şehrinin MacArthur Lisesi'nde akıllara durgunluk verecek bir olay yaşandı. Basın-yayın organları ve sosyal medyada geniş yankı uyandıran hadisenin kahramanı olan Ahmed Mohamed yeni açılan okuluna evde kendisinin dizayn ettiği bir aletle gelince ortalık karışmış, öğretmeni bomba sandığı için polisleri çağırmış ve öğrenci elleri arkadan kelepçelenerek gözaltına alınmıştı. İlk başta öğretmen ve daha sonra polis memurlarının basitçe her halinden amatörce yapıldığı belli olan aletin ne olduğunu sormaları yeterliyken meseleyi büyütüp dünya çapında bir sansasyona sebep olmalarının arkasında ne olduğu sorgulandığında akla ilk "İslamofobi" gerçeği gelmektedir. Eğer 14 yaşındaki esmer tenli ve gözlüklü öğrencinin adı Ahmed ve soyadı Mohamed olmasaydı böylesine bir olay yaşanır mıydı? Herhalde aynı yaşlarda beyaz tenli bir John Snow aynı muameleye maruz kalmazdı (Yel, 2015).

SONUÇ

Literatürde bu konuda çalışan diğer araştırmalara baktığımda⁴ nefret suçlarının terörizme yol açtığına dair herhangi bir sonuca ulaşamadım. Fakat terör olaylarından sonra nefret suçlarında önemli miktarda artış olduğu tüm çalışmalarda görülmektedir. Özellikle Avrupa ve Amerika'da meydana gelen büyük terör olaylarından sonra Araplara ve Müslümanlara karşı nefret suçlarında kat ve kat artışlar meydana gelmektedir. Batılı ülkeler, vatandaşlarının ırkı, dini, rengi ne olursa olsun onları suçlardan korumak, mağdur olmalarını engellemek durumundadırlar.

Nefret suçları makalede anlatıldığı şekilde bizim ceza kanunumuzda ayrı bir suç olarak düzenlenmediği için Türkiye'de az bilinen bir kavramdır.⁵ Nefret suçları, üzerinde daha detaylı ve daha çok çalışmalar yapılması gereken çok önemli bir konudur. Nefretin nelere sebep olabileceği özellikle İkinci Dünya

Savaşı'nda ortaya çıkmıştır. Nazi Almanyası'ndan, Güney Afrika'dan, Bosna'dan, Kosova'dan, Ruanda'dan ve daha pek çok kötü örnekten alınacak önemli dersler vardır, bu örneklerin sayısını bundan sonra artırmamak için önlemlerin daha etkin bir şekilde alınması gerekmektedir. Bu sebeple nefret suçlarının tüm devletlerin mevzuatına girmesi ve düşüncüyü açıklama özgürlüğünün veya başka temel hak ve özgürlüklerin bu suçlara siper olarak kullanılamaması gerekmektedir. Özgürlük ve güvenlik dengesinin kurulması zaruridir. Devletler vatandaşlarının nefret suçunun kurbanları olmaması için gerekli önlemleri almalıdırlar.

Terörizm ve şiddet eylemleri, toplumdaki ayaklanmayı körükleyen nefret ve hoşgörüsüzlükten kaynaklanır. Örneğin, El-Kaide ve IŞİD gibi şiddet yanlısı terör örgütleri kendilerine göre İslam'ı yorumlayarak nefret ideolojisini kullanırlar. Dünyayı ya kendi yorumladıkları İslam yaşamı şeklinde ya da savaş alanı olarak bölerler. Terörizm nefret saikiyle işlenen bir suçtur. Terörizm, nefret ve aşırıcılık kültürünün bir sonucudur. Teröristler, kalpleri ve beyinleri nefret ve şiddetle biçimlenmiş insanlardır. Terör nefretin bir meyvesidir ve nefret nefretle beslenir. Devletler, sivil toplum kuruluşları bu nefret ortamını ortadan kaldırmak için her türlü çalışmayı yapmak durumundadırlar.

Terörist algısı ile işlenen nefret suçları kişisel eylemlerden öte daha geniş etkiye sahiptir. Terörizm eylemleri ve nefret suçları önlenemezse vatandaşları, kolluk güçlerini ve kanun yapıcıları daha sert önlemler almaya ve insan haklarını kısıtlamaya itmektedir.

İslam karşıtlığı ile ayrımcılığa maruz kalan bireye sırf dininden ötürü ait olduğu toplumsal bir gruba mensubiyetinden dolayı uygulanan şiddet dolayısıyla normal suç olmanın ötesinde bir "nefret suçu" olarak değerlendirilmelidir. Yani, böyle bir hadisede kurban, saldırgan ile arasında

kişisel bir husumetten dolayı değil de sadece bir sosyal grubun mensubu olduğu için şiddete maruz kalmaktadır. Bu nedenle, diğer adli vakalardan ayrı bir şekilde ele alınmalıdır. Giymiş olduğu kılık-kıyafeti, konuştuğu dili, cinsiyeti, dış görünüşü, ten rengi veya fiziki engeli gibi sebeplerden dolayı “öteki”ne karşı duyulan önyargı, nefret suçunun temel motifidir. Bu önyargıdan hareketle kurban tacize ve şiddete maruz kalabilir, grubun yaşadığı mahaller nefret içerikli duvar yazılarıyla tehdit edilebilir, iş bulmakta veya işini devam ettirmekte zorlanabilir veya en azından “hate mail” denilen elektronik postalara muhatap olabilir. Burada sayılan durumlar tamamıyla insana özgü olduğundan bu suçu işleyenler aslında temel insan haklarını ihlalden suçlanmalıdır. Üstelik nefret suçu sadece tek bir bireyi hedef almamakta, bireyin mensubu olduğu tüm grubu tehdit etmek suretiyle psikolojik travmalara da yol açmaktadır. Hatta hal-i hazırda kendileri tehdit altında olmasa bile diğer benzer gruplar da yakın bir gelecekte sıranın kendilerine geleceğinden endişe etmektedirler. Toplumsal huzur ve ahengin, kamu düzeninin olmadığı böyle bir toplumda yaşamının zorluğundan bahsetmek bile gereksizdir. Bu tür olaylar, toplumdaki birlikte yaşayabilme inancını zedelemektedir (Yel, 2015). Toplulukta çaresizlik duygusu uyanmakta; mağdur bireyin başına gelen, topluluğun herhangi bir üyesinin de başına gelebilir düşüncesi oluşmaktadır. Grubun diğer üyeleri de kendini tehdit edilmiş hissetmektedir. Bu da toplumdaki suç korkusunu artırmakta ve vatandaşlar kendilerini güvende hissetmemektedirler.

Her nefret suçunun yeni suçlular yarattığı göz önüne alınmalı, her engellenen nefret suçunun bir dizi yeni nefret suçunu engelleyeceği bilinmelidir. Toplumun refahının, esenliğinin ve kamu düzeninin sağlanmasında büyük rolü olan kolluk kuvvetlerinin ve savcılarının nefret suçları karşısındaki farkındalığı artırılmalı, bu suçların nasıl önleneceği, nasıl soruşturulacağı, istatistiklerinin nasıl tutulacağı konusunda eğitim verilmelidir.

SONNOTLAR

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Jersild v. Denmark kararı, 36/1993/431/510, <http://www.worldlii.org/eu/cases/ECHR/1994/33.html>

² Londra'nın merkezindeki Soho'daki gay bara bomba konulması sonucu 2 kişi hayatını kaybetti, 81 kişi yaralandı.

³ IRA bomba patlamadan 90 dakika önce alışveriş merkezine bomba koyduğunu ihbar etti. Fakat polis bombayı zamanında bulmadı ve bomba patladı. Patlamada ölen olmadı; fakat 220 kişi yaralandı.

⁴ Bkz. Black, D. (1983). **Crime as social control**. American Sociological Review, 48, 34-45; Black, D. (1993), **The social structure of right and wrong**. San Diego, CA: Academic Press; Black, D. (2004), **Terrorism as social control**. Sociology of Crime, Law and Deviance, 5, 9-18;

Disha, I., Cavendish, J. C., & King, R. D. (2010), **Historical events and spaces of hate: Hate crimes against Arabs and Muslims in post-9/11 America**. Social Problems, 58, 21-46; Dunbar, E. (2003), **Symbolic, relational, and ideological signifiers of bias-motivated offenders: Toward a strategy of assessment**. American Journal of Orthopsychiatry, 73, 203-211; Kathleen Deloughery, Ryan D. King and Victor Asal (2012) "**Close Cousins or Distant Relatives? The Relationship Between Terrorism and Hate Crime**", <http://www.sagepublications.com>, (10.01. 2015).

⁵ Nefret suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın "Nefret ve Ayrımcılık" başlıklı 122'nci maddesinde, 6529 sayılı Yasa'nın 15'inci maddesiyle 02.03.2014 tarihinde yapılan değişiklikle düzenlenmiştir. Aynı şekilde 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 216'ncı maddesinde „Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama” suçu düzenlenmiştir. Fakat makalede anlatıldığı şekilde bir düzenleme bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

About Hate Crime Statistics. Federal Bureau of Investigations (FBI) (2008).
<http://www.fbi.gov/ucr/hc2007/about/cs.htm> (Erişim Tarihi: 16.08.2014)

AİHM, Bilgi Notu (2012) - Nefret Söylemi, Ekim 2012,
www.inhak.adalet.gov.tr/tematik/dusunceler/nefret.pdf, (Erişim Tarihi:
01.07.2014).

Ali, U. M. "Terrorism-The outcome of a culture of hatred",
<http://rrg.sg/images/pdf/countering-extremism/TERRORISM-THE-OUTCOME-OF-A-CULTURE-OF-HATRED.pdf>, (Erişim Tarihi:
03.08.2014).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "nefret söylemi" hakkındaki R 97 (20)
numaralı Tavsiye Kararı (2004),
[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec\(1997\)020&expmem_EN.asp](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec(1997)020&expmem_EN.asp), (Erişim Tarihi: 13.06.2014).

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Dinleri Dolayısıyla Kişilere Karşı
İşlenen Kutsal Değerlere Hakaret, Dini Hareketler Ve Nefret Söylemi
Hakkındaki 1805 (2007) numaralı Tavsiye Kararı,
<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta07/erec1805.htm>, (Erişim Tarihi: 17.06.2014).

Arkam, S. M. & Kevin, R. J. (2002), **Race, Civil Rights, and Immigration Law after September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims**, 58 N.Y.U. ANN. SURV. AM. L. 295, 331

Ataman, H. ve Cengiz, O. K. (2009). **Türkiye'de Nefret Suçları**, İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını, Ankara.

Ataman, H. (2012). "Nefret Suçlarını Farklı Yaklaşımlar Çerçevesinden Ele Almak: Etik, Sosyo - Politik ve Bir İnsan Hakları Problemi Olarak Nefret Suçları", **Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları**, der. Yasemin İnceoğlu, 1. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye 2012 yılı İlerleme Raporu.

Beccaria, C. (2010) , **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, (Çev. Sami Selçuk), 2. Bası, İmge Kitabevi, İstanbul.

- Boyle, K. (2010). "Controlling Hate Speech: What do the International Standards require of Turkey", **Nefret Suçları ve Nefret Söylemi**, Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Canatan, K. (2007). "İslamofobi ve Anti-İslamizm - Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım", **Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm**, (editörler: CANATAN, K. ve Hıdır, Ö.), Ankara: Eskiyeeni Yayınları.
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2008). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 5. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Combating Hate Crimes in the OSCE Region, An Overview of Statistics, Legislation and National Initiatives, OSCE - ODIHR, 2005.
- Chakraborti, N. ve Garland, J. (2009). **Hate Crime Impact, Causes and Responses**, London: SAGE Publications Ltd.
- Clare, O. ve White, R. (2006). **The European Convention on Human Rights**, Fourth Edition, Oxford University Pres.
- Çakar, A. S. (2013). **Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Çerçevesinde Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik Suçu**, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 36 Mayıs- Haziran, <http://www.akademikbakis.org>, (Erişim Tarihi:07.07.2014).
- Craig, K. (2002) **Examining Hate-Motivated Aggression: A Review of the Social Psychological Literature on Hate Crimes as a Distinct Form of Aggression**, *Aggression and Violent Behaviour*, 7, 85-101.
- Çelik, E. (2013), **Nefret Söylemi İfade Özgürlüğünün Neresinde?**, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt: 4 Sayı:2, ss.205-240.
- Deloughery, K., R. King ve V. Asal (2012). **Close Cousins or Distant Relatives? The Relationship Between Terrorism and Hate Crime**, *Crime and Delinquency*.
- Disha, I., Cavendish, J. ve King, R. (2011). **Historical Events and Spaces of Hate: Hate Crimes Against Arabs and Muslims in Post 9/11**, *America, Social Problems*, 58, 21-46.
- Erem, F. ve Toroslu, N. (2003). **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, 9. Baskı, Ankara.

- “Every Day Fears” A Survey of Violent Hate Crimes in Europe and North America. Human Rights First Organization. (2005). <http://www.humanrightsfirst.org/discrimination/pdf/everyday-fears-080805.pdf>, (Erişim Tarihi 16.04.2014.)
- Fiske, S. T. (2002). **What We Know Now About Bias and Intergroup Conflict, The Problem of the Century**, *Current Directions in Psychological Science*. Vol. 11 (4), ss. 123-128.
- Flanagan, N. ve O'Brein, K., A Local Prosecutor's Guide For Responding to Hate Crimes, APRI, http://www.ndaa.org/pdf/hate_crimes.pdf, (Erişim Tarihi: 10.11.2015).
- Franklin K. (2000). **Antigay Behaviors Among Young Adults: Prevalence, Patterns and Motivators In A Noncriminal Population**, *Journal Of Interpersonal Violence*. Vol. 15(4), ss. 339-362.
- Green, D. P., McFalls, L. H., ve Smith, J. K. (2001). **Hate crime: An emergent research agenda**, *Annual Review of Sociology*, 27, ss.479-504.
- Gordon, C. ve Arian, A. (2001). **Threat and Decision Making**, *Journal of Conflict Resolution*, 45, ss.196-215.
- Gürler, C. (2010). **Nefret Suçları Ve İş Hayatı**, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl:68 • Sayı: 2010/1, ss.259-274.
- Hate Crimes In The Osce Region: Incidents And Responses, Annual Report for 2011, OSCE, ODHIR, Warsaw, November 2012.
- Hanes, E. ve Machin, S. (2013), **Hate Crime in the Wake of Terror Attacks: Evidence From 7/7 and 9/11**, <http://personal.lse.ac.uk/machin/pdf/hanes%20machin%20september%202013%20web.pdf>, (19.03.2015).
- Herek, G. M. (1989). **Hate Crime Against Lesbians and Gay Men**, *American Psychologist*. Vol. 44: ss.948-955.
- Herek, G. M, Cogan, J. C. ve Gillis, J. R. (2002), **Victim Experiences in Hate Crimes Based On Sexual Orientation**, *Journal of Social Issues*, Vol. 58 (2): ss.319-339.

- Ibish, H. ve Stewart, A. (2003). **Report on Hate Crimes and Discrimination Against Arab Americans, October**, retrieved from <http://www.adc.org/PDF/hcr02.pdf>. (10.02.2014).
- Iganski, P. (2001). **Hate Crimes Hurt More**, *American Behavioral Scientist*, Vol. 45 (4): ss.626-638.
- İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun (ECRI) İrkçılık Ve İrk Ayrımcılığıyla Mücadeleye Yönelik Ulusal Mevzuat Hakkındaki 7 Numaralı Genel Politika Tavsiye Kararı, <http://www.coe.int> (18.06.2014).
- İnceoğlu, A. A. (1010), **Nefret Suçu Kavramı ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri**, http://www.rightsagenda.org/attachments/657_metin.pdf, (19.06.2014).
- Jacobs, J. B. ve Potter, K. (1998), **Hate Crimes: Criminal Law & Identity Politics**, New York: Oxford University Press.
- Janoff-Bulman, R. ve Frieze, I. H. A.(1983), **Theoretical Perspective for Understanding Reactions to Victimization**, *Journal of Social Issues*,. Vol. 39 (2), ss. 1-17
- Karan, U. (2010), **Nefret Suçlarından Ne Anlıyoruz?**, *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi*, Hrant Dink Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Krueger, A. B., ve Malečková, J. (2002, June 24). **The economics and the education of suicide bombers: Does poverty cause terrorism?**, *The New Republic*, ss. 27-33.
- Küzeci, E. (2007). **AİHS'nin 10. Maddesi Işığında Nefret İçerikli ve İrkçi Nitelikli Düşünce Açıklamaları**, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:71, ss. 174-200.
- Lambert, R. ve Githens-Mazer, J. (2010). **Islamophobia and Anti-Muslim Hate Crime: UK Case Studies**, EMRC University of Exeter, London.
- Latest Hate Crime Statistics Report Released (2010), <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/hate-crime/2010/narratives/hate-crime-2010-victims> (*Erişim tarihi: 21 Mayıs 2014*).

- Lee, C. (2008). Hate Crimes and the War on Terror, **Hate Crimes: Perspectives and Approaches** (Barbara Perry, ed.,2008).
- Levin, B. (2002). **From Slavery to Hate Crime Laws: The Emergence of Race and Status-Based Protection in American Criminal Law**, *Journal of Social Issues*, V: 58.
- Lyons, C. J. (2008). **Individual Perceptions and The Social Construction of Hate Crimes: A Factorial Survey**, *The Social Science Journal*. Vol. 45, ss. 107-131.
- Messner, S. F., McHugh, S. ve Felson, R. B. (2004). **Distinctive Characteristics of Assaults Motivated by Bias**, *Criminology*. Vol 42 (3), s. 585.
- Muneer, I. A. (2004). **A Rage Shared by Law: Post-September 11 Racial Violence as Crimes of Passion**, 92 CAL. L. REV. 1259
- Nefret Suçları ve Nefret Söylemi İzleme Rehberi** (2012), *Sosyal Değişim Derneği Yayını*, Aralık.
- Nolan III, James J. -Yoshio Akiyama-Samuel Berhanu (2002), **The Hate Crime Statistics Act of 1990-Developing a Method for Measuring the Occurrence of Hate Violence**, *American Behavioral Scientist*, V: 46, No: 1, September.
- Ministerial Council Decision No. 12/04, "Tolerance and Non-Discrimination", Sofia, 7 December. 2004.
- Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia, (2003), http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_upl (*Erişim tarihi*, 22.11.2015)
- OSCE-ODIHR, Hate Crimes - A Practical Guide, Warsaw, 2009.
- Preventing and responding to hate crimes - A resource guide for NGOs in the OSCE region, OSCE - Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), 2009.
- Perry, B. (2010). **The more things change...post-9/11 trends in hate crime scholarship**, *Hate Crime – Concepts, policy, future dimensions*, Edited by Neil Chakraborti, Willan publishing.

- Sancar, T. Y. (2003). **Türk Ceza Kanununun 159. ve 312. Maddelerinde Yapılan Değişikliklerin Anlamı**, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:52, Sayı:1, , ss. 89-99.
- Sheridan, L. ve Gillett, R. (2005). **Major World Events and Discrimination**, *Asian Journal of Psychology*, 8, 191-197.
- Ulusal Basında Nefret Suçları:10 yıl, 10 Örnek** (2010), Sosyal Değişim Derneği, İstanbul, Nisan 2010.
- Sinar, H. (2013), **Türk Hukukunda Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenleme Çalışmaları**, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı*, , C: 19, Sy: 2, ss.1271-1300.
- Soykan, T. T. (2010). **Nefret Suçu Kavramı**, http://www.rightsagenda.org/attachments/657_metin.pdf, (19.06.2014).
- Stuart, M. (2001). **Violent attacks on Arab Americans” Special report: terrorism in the US**, *The Guardian*, 14 Eylül 2001.
- Viscusi, K. ve Zeckhauser, R. (2003). **Sacrificing Civil Liberties to Reduce Terrorism Risks**, *Journal of Risk and Uncertainty*, 26, 99-120.
- Swahn, M., Mahendra, R. ve Paulozzi, L. (2003). **Violent Attacks on Middle Easterners in the United States During the Month Following the September 11, 2001 Terrorist Attacks**, *Injury Prevention*, 9, 187-189.
- Wajahat, A. (2011). **Fighting the defamation of Muslim Americans**; *The Guardian*(26.08.2011).
- <http://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2011/aug/26/islamophobia-defamation-muslim-american> (11.11.2014).
- Weber, A. (2009). **Nefret Söylemi El Kitabı**, (çev. Metin Çulhaoğlu), Strazburg: Council of Europe Publishing.
- Waldron, J. (2009). **Dignity and Defamation: The Visibility of Hate**, *Oliver Halmes Lectures*, *Harvard Law Review*, Vol 123.
- Yel, A. M. (2015). **İslamofobi'den nefret suçlarına ABD ve İslam ilişkileri** <http://haber.star.com.tr/acikgorus/islamofobiden-nefret-suclarina-abd-ve-islam-iliskileri/haber-1060316>, (Erişim Tarihi:15.12.2015).